

Baars: *Perca fluviatilis*

In de Nederlandse wateren is de baars (*Perca fluviatilis*) een algemeen voorkomende vissoort. Vanwege de felrode staart, rode buikvinnen en niet te vergeten de donkere strepen op de flank is deze roofvis niet te verwarren met andere vissoorten.

Tekst Willie van Emmerik, Sportvisserij Nederland, Tom Voorhamm, interProvinciale Organisatie Sportvisserij **Fotografie** John de Jong en Tom Voorhamm

De baars is een telg uit de familie van de 'echte baarzen' of *Percidae* en valt binnen de orde van de baarsachtigen of *Perciformes*. Deze orde bestaat uit meer dan 150 families en meer dan 7000 uiteenlopende vissoorten. De familie van de *Percidae* is waarschijnlijk geëvolueerd uit soorten die in Noord-Azië leven. Dit wordt aangenomen omdat baarsachtigen daar het meest talrijk zijn.

De familie van de *Percidae* telt maar liefst 159 soorten. Hierbij horen ook de snoekbaars en de pos. Binnen

het geslacht *Perca* zijn er drie soorten: *Perca fluviatilis*, *Perca flavescens* en *Perca schrenki*. 'Onze' *Perca fluviatilis* komt voor in Europa en het noorden van Azië, *Perca flavescens* in Noord Amerika en *Perca schrenki* in Kazachstan en China. De *Perca* soorten behoren tot de fraaist gekleurde vissen van de gematigde zoete wateren.

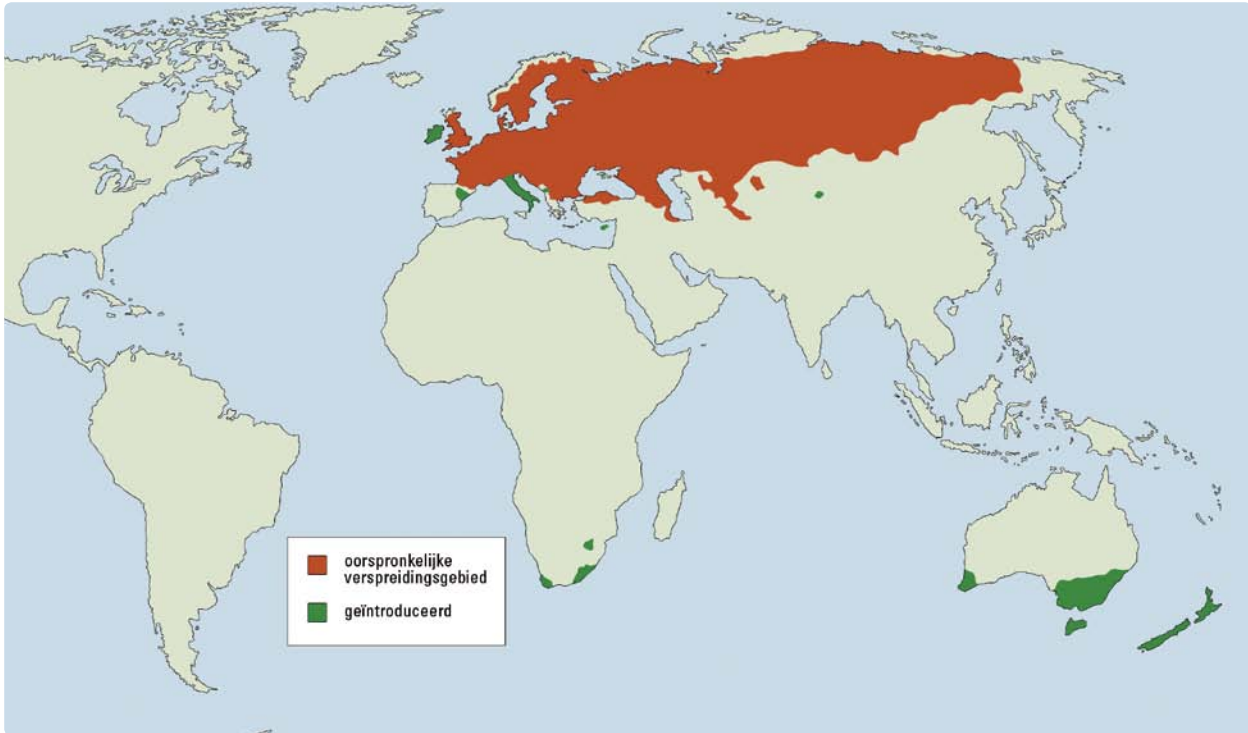
Habitatieisen

Doordat de baars niet veeleisend is en zich gemakkelijk aanpast, kan de baars in Nederland in vrijwel alle

watertypen worden aangetroffen. Hierdoor is de baars de meest voorkomende soort binnen de familie *Percidae*. Hij komt zowel op stilstaande als stromende wateren voor. De soort kan ook in brak water leven en wordt aangetroffen tot op hoogtes van meer dan 1000 meter. In het Euraziatische deel van het noordelijk halfrond is de baars een van de meest voorkomende soorten. Het leefgebied van de baars wordt vooral bepaald door de watertemperatuur. Voor de baars mag deze in de zomer niet onder de 14 °C en

Baarzen worden groot in helder en plantenrijk water.

Het leefgebied van *Perca fluviatilis* strekt zich uit van Europa tot het noorden van Azië.

niet boven de 28 °C komen. Andere belangrijke habitatfactoren die de baars stelt, zijn de volgende: de grootte van het water, het voedselaanbod, het doorzicht en de hoeveelheid waterplanten. Samen bepalen al deze factoren de groei van de baars.

Schoolvorming

De baars is een scholenvis. Jonge baars leeft vaak in schoolverband met jonge blankvoorn. 's Ochtends bij het krieken van de dag vormen de visjes scholen om predatie te voorkomen. In wat grotere wateren kunnen die scholen wel uit 50 tot 200 vissen bestaan. In de avond-schemering vallen deze scholen weer uiteen. De scholen zijn groter naarmate de lichtintensiteit toeneemt en de temperatuur daalt. Scholen baars bestaan vooral uit individuen van dezelfde jaarklasse en – opvallend – van dezelfde sexe. Het jagen zelf gebeurt ook in schoolverband. Nadat de school zich in de ochtend heeft gevormd, trekt deze vanuit de oeverzone het open water op. In de avond keert de school weer terug naar de oevers.

Voedsel en groei

Baarzen zijn opportunisten en wat voedsel betreft niet kieskeurig. De bekgrootte limiteert de jonge baarzen in wat ze naar binnen kunnen werken. De larven van *Perca fluviatilis* voeden zich met roeipootkreeftjes (*Copepoda*), watervlooien (*Cladocera*) en soms raderdieren (*Rotifera*). Hoe groter de vis, des te groter het plankton wat de baars eet. Van mei tot en met september vormt zoöplankton het hoofdvoedsel. Als de larven de leeftijd van één maand bereiken, gaan ze over op kreeftachtigen en insectenlarven. Gewoonlijk wordt de baars bij een lengte van 15 cm piscivoor. Vissoorten die dan worden gegeten zijn spiering, pos, rivierdonderpad, paling, snoekbaars, blankvoorn en brasem. Ook kannibalisme komt voor bij de baars. Een baars probeert de proovis altijd bij de kop te pakken. Dit heeft tot gevolg dat wanneer de baars alleen jaagt, hij hij tijdens de aanval een omslachtige draai moet maken. Hierdoor ontsnapt de prooi vaak. Wanneer de baars in een school jaagt, zijn er altijd wel een paar exemplaren die de prooi recht van voren kunnen grijpen.

Stagnerende groei

Wanneer de baars om een of andere reden niet voldoende visvoedsel kan vinden en gedwongen is om macrofauna te blijven eten, kan het verschijnsel 'stunted growth' of stagnerende groei optreden. Dit verschijnsel treedt regelmatig op bij baars en wordt vaak 'zwarte baars' genoemd. Dit omdat deze kleine baarsjes vaak donker van kleur zijn. Overigens wordt niet alleen de groei vertraagd, maar ook neemt de lengte waarbij de baars zich kan voorplanten af. De dieren worden vaak niet groter dan 15 cm. De groeisnelheid van de baars kan overigens nogal variëren. De maximale lengte die deze vis kan bereiken ligt rond de 60 cm. Het Nederlandse hengselrecord staat nog steeds op 53,5 cm. De zwaarste baars die ooit is gevangen woog maar liefst 4,75 kg.

Visserij

In de meeste Europese landen wordt beroepsmatig op baars gevestigd. In sommige landen is deze vis zelfs de belangrijkste commerciële soort. De baars wordt gevangen met ➤

kieuwnetten, sleepnetten, verplaatsbare vallen, fuiken, lijnen met haken en zegens. In Nederland gebeurt dit hoofdzakelijk met staande netten op het IJsselmeer.

Wat betreft baars als sportvis komt uit enquêtes naar voren dat 28 procent van alle sportvissers op baars vist. Hieruit blijkt wel dat de baars voor sportvissers een populaire vis is. Op bijna alle watertypen wordt de vis bevestigd. De grootste exemplaren worden daarbij gevangen op rivieren en plassen. Sportvissers nemen slechts een enkele baars mee voor consumptie. In Noord-Holland is het vissen op baars in wedstrijdverband erg populair. De visserij wordt uitgevoerd met een klein hengeltje voorzien van een worm of made of combinatie van deze twee

aasoorten. Deze methode is zeer effectief om in een korte periode veel (voornamelijk kleine) baars te vangen. Deze visserij wordt ook wel 'torrenpikken' of 'baarspeuteren' genoemd (zie het artikel 'Amsterdamse vischcolleges' eerder in dit blad).

Trends

De baars stelt niet zoveel eisen aan de leefomgeving. Hierdoor zijn er weinig bedreigingen voor de soort. Wel is de baars gevoelig voor vertroebeling van het water. Zo ging de baarsstand tussen de jaren '60 en '70 ernstig achteruit door de eutrofiëring van veel wateren. Bestrijding van de eutrofiëring heeft er dan ook voor gezorgd dat de baarsstand zich weer heeft hersteld. Veel plassen en meren

worden helderder en de baars zou hiervan moeten kunnen profiteren. Uit vangstgegevens van zowel beroeps- als sportvissers komt echter naar voren dat de baarsstand momenteel eerder af- dan toeneemt. Dit betreft vooral de grote baars, het aantal kleine baarsjes lijkt wel toe te nemen. Oorzaak hiervan zou kunnen zijn dat de trofiegraad zodanig afneemt, dat de voedsel-beschikbaarheid voor baars afneemt en de soort hiervan negatieve gevolgen ondervindt. Andere oorzaken van achteruitgang van de baars (en andere soorten) kunnen zijn: overbevissing (bijv. IJsselmeer), predatie door de aalscholver, (micro)verontreinigingen of ongeschikte milieuomstandigheden. **V**

Het kenmerkende kuit van de baars.

Geraadpleegde literatuur

- Voorhamm, T. & van W.A.M. Emmerik. 2011. Kennisdocument baars *Perca fluviatilis* (Linnaeus, 1758). Kennisdocument 31. Sportvisserij Nederland, Bilthoven.

Het kennisdocument is te vinden en down te laden op de website van Sportvisserij Nederland (http://www.sportvisserij nederland.nl/vis_en_water/vissoorten/default.asp?t=4)

Het kennisdocument over de baars is als PDF terug te vinden op de site van Sportvisserij Nederland.